

Vzpomínka na Pavla Kleina

Ladislav Čumba

Jak se to přihodilo, že jsem u Pavla Kleina psal diplomovou práci? Bylo to jednoduché. Přiznávám, že jako student divadelní vědy jsem svými studijními výsledky nepatřil mezi nejlepší, ba ani mezi ty průměrné by mě referentky studijního oddělení počítat nemohly. Vydal jsem se jednoho zimního dne na půdu pražské Filozofické fakulty, kde jsem odchytil profesorku Evu Stehlíkovou.

- *Tak já bych rád dodělal tu diplomku.*
- *Ale pane Čumbo, já už tam tři roky neučím!*
- *A co mám teď dělat?*
- *Jediný, kdo Vám může s diplomovou prací pomoci, je Pavel Klein.*

Těmito slovy jsem se po letech shledal se svým starším spolužákem. Po následující tři měsíce mi pravidelně pomáhal svými radami a zkušeností s dopisováním práce. Když se pak sešla komise a uvítala mě slovy: „*Nedělejte rozruch, sám víte, že Vaše diplomová práce je neobhájitelná, ale pokud v ústní části předvedete uspokojivý výkon, v hodnocení práce k tomu pak přihlédneme,*“ tak to byl on, kdo mě uklidnil, že se zkouší z toho, co jsem na škole studoval. A jelikož jsem zvládal i odpovědi na otázky z nejjáradnějších, mohl jsem díky němu školu dokončit. Pavel Klein chodil na divadelní vědu o ročník výš. Tehdy to ale nic neznamenal. Jednou z revolučních vymožeností bylo, že na divadelní vědě se neučily žádné povinné kurzy. Studenti se z okruhů na státnice museli připravovat sami a měli dle ročníků pouze jeden povinný seminář, kde se probíraly jejich seminární práce. Na přednáškách a seminářích se tak potkávali studenti všech ročníků roztrídění pouze podle předmětu jejich zájmu. Tak jsem se již první týden studia seznámil s dobře upraveným záduchčivým intelektuálem v černém roláku. Mimochodem, po mém přestupu z Vysoké školy zemědělské na Filozofickou fakultu to byl nejvýraznější rys změny prostředí: všichni chodili v černém. U mužů to nebylo tak nápadné, značilo to pouze

jejich příslušnost k oboru souvisejícímu s uměním a estetikou. Ale u žen to bylo markantní: poměr na škole byl 300 studentů na 6 000 studentek a kromě 20 brněnských umělkyní mladé děvče či žena v černém tehdy znamenaly v Brně jediné: studentka některého z malých neučitelských oborů na Filozofické fakultě. Druhým rysem, kterým se studium na Filozofické fakultě tehdy lišilo, byla sorta docentů, kteří si na odlehčení vždycky provalili nějakou tu indiskrétní znalost o studentech v průběhu přednášek. Trvalo to dva měsíce a jeden z nich mi takto uvíznul v paměti: „Á, kolega Klein. V černém roláku. Toho si pamatují od přijímacích zkoušek. Na otázku, co tehdy čte, nám odpověděl: Nietzscheho.“ Ani po dvanácti letech pedagogické praxe jsem nepochopil, jestli to měl být kompliment, nebo naopak chtěl docent studenta před námi vědomě ponížít. Jak už je výše uvedeno, naše společné studijní záliby, ať již v Leonidu Andrejevovi, tak třeba v předchůdcích surrealistů v období romantismu, čas od času skončily i osobnějším rozhovorem. Velmi jsem si cenil rad a doporučení zkušenějšího a bystřejšího kolegy. Nebylo se tedy co divit, že když se pak stal pedagogem, stihl jsem jako student párkrát navštívit ještě i jeho přednášky. Kromě statečného boje se závažnou chorobou se snažil před svými kolegy a studenty dobře ukrýt ještě jednu věc: minimálně dvakrát, někdy i šestkrát do roka se potřeboval uklidnit. Pohledem na moře. V éře před dálnicemi a letenkami z brněnského letiště to nebylo nejjednodušší, ale znal různé cesty, jak se dostat na otočku na sever Jadranu, Rujanu nebo Baltské pobřeží mezi Štětínem a Gdaňskem. Jednoho dne mě překvapil otázkou: „Kam jezdíš k moři Ty?“ Naposledy jsem si na slova Pavla Kleina vzpomněl letos v březnu. Sólista milánské La Scaly poprvé v pražském Národním divadle nechal promluvit velikána Gérarda Nervalu. Hudbu složil nadvakrát (1827–1829 a 1846) Hector Berlioz. Jako textové východisko mu posloužil dvacetiletý Nerval, který do francouzštiny převedl Goethova *Fausta*, z čehož Berlioz udělal oratorium *Faustovo prokletí*. Nemohl jsem si pomoci, ale vzpomněl jsem si na slova Pavla Kleina: Ve dvacátých letech si mladistvý básník Nerval brával na vycházky po Paříži místo psa či jiného domácího mazlíčka na vycházky langustu. Vodil ji přivázanou na modré stuze. Když se ho pařížští občané vyptávali, na zvědavé otázky odpovídal: „Langusta je mnohem lepší než pes. Neštěká, a navíc zná tajemství hlubin moře.“ Jsou tajemství, která jsou ještě hlubší než všechny Faustovy výzvy a záhady dohromady.